

Innst. 264 L

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Prop. 92 L (2013–2014)

Innstilling fra justiskomiteen om endringer i politiloven og SIS-loven mv.

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Justis- og beredskapsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven), lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven), lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem (SIS-loven) og lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven).

Departementet foreslår endringer i politiloven §§ 18 og 24 b for å tydeliggjøre at det ved ansettelse i politiet og ved opptak til Politihøgskolen skal kreves uttømmende og utvidet politiattest etter politiregisterloven § 41. Disse endringene er en presisering av gjeldende rett. Videre foreslås et nytt annet ledd i politiloven § 18 som innebærer at det også kan kreves fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest fra personer som skal utføre arbeid for politiet uten å være ansatt, eller som skal utføre arbeid for en tjenesteleverandør for politiet.

Det foreslås endringer i SIS-loven § 7 nr. 2 slik at opplysninger om innreiseforbud etter utvisning etter utlendingsloven § 66 annet ledd kan registreres i Schengen informasjonssystem (SIS). Endringen bidrar til en mer effektiv håndhevelse av innreiseforbud etter utvisningsvedtak slik som i de øvrige utvisningssaker med innreiseforbud.

Det foreslås endringer i straffeprosessloven § 55 som følge av at SI-loven er trådt i kraft. Siden Statens

innkrevingssentral ikke lenger skal være en del av påtalemyndigheten, er det ikke lenger behov for å ha en hjemmel som gir adgang til å bestemme at tilsatte ved Statens innkrevingssentral skal tilhøre påtalemyndigheten.

Endelig foreslås enkelte endringer i politiregisterloven som innebærer retting av inkurier og trykkfeil.

1.2 Endringer i politiloven

Politiregisterloven trer i kraft 1. juli 2014. Loven inneholder betydelig omarbeidede regler om vandelskontroll og politiattester. Det fremgår av politiregisterloven § 36 første ledd at vandelskontroll, herunder utstedelse av politiattest, bare kan skje dersom det har hjemmel i lov eller forskrift gitt i medhold av lov. Flere bestemmelser i spesiallovgivningen inneholder formuleringer som etterlater tvil om hvilken type politiattest som kan kreves fremlagt. Som eksempel kan nevnes bestemmelser der det kreves «plettfriandel», «hederligandel» mv. Etter iverksettelsen av politiregisterloven vil det være nødvendig å angi konkret hvilken type politiattest som kreves, slik disse er beskrevet i politiregisterloven §§ 40 og 41. Ved lov 21. juni 2013 nr. 82 om endringer i politiregisterloven mv. ble det foretatt endringer i en rekke hjemler for utstedelse av politiattest i spesiallovgivningen for å harmonisere disse med politiregisterlovens system. I Prop. 114 L (2012–2013) ble det ikke fremmet forslag til endring i vandelskravene i politiloven §§ 18 og 24 b, da departementet ønsket å fremme forslag til endringer i politiloven § 18 samlet.

I høringsnotatet ble det foreslått endringer i politiloven § 18 for å tydeliggjøre at det ved ansettelse i politiet skal kreves uttømmende og utvidet politiattest. I tillegg ble det foreslått en hjemmel for å kreve

fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest fra personer som skal utføre arbeid for politiet uten å være ansatt, eller som skal utføre arbeid for en tjenesteleverandør for politiet.

Lovfesting av kravet om fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest ved ansettelse i politiet oppfyller politiregisterlovens krav om at hjemler for utstedelse av politiattest må fremgå av lov eller forskrift. Forslaget innebærer ikke endringer i forhold til gjeldende rett.

De hensyn som begrunner det strenge vandelskravet for ansatte i politiet, gjør seg også gjeldende for innleide konsulenter mv. som utfører tilsvarende oppgaver som ordinært ansatte eller som gis tilgang til sensitiv informasjon i politiets registre. Det vises her også til at databehandlere og tilsatte ved Datatilsynet må fremlegge uttømmende og utvidet politiattest før de gis tilgang til politiets opplysninger, jf. politiregisterloven § 18 tredje ledd og § 62 annet ledd.

Det foreslås ikke at kravet om fremleggelse av politiattest er obligatorisk for alle personer som skal utføre tjeneste for politiet. Dette har sammenheng med at de oppgavene som skal utføres, kan være av vidt forskjellig karakter. Det er derfor lagt opp til at politiet foretar en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle av i hvilken grad det er behov for å gjennomføre vandelskontroll. Likeledes må det vurderes konkret hvilken betydning eventuelle anmerkninger på politiattesten skal få. Slik forslaget til politiloven § 18 annet ledd er utformet, vil bestemmelsen omfatte alle som utfører tjeneste for politiet, herunder også personer som er utplassert i praksisplass gjennom arbeidsmarkedstiltak og studenter i praksisplass, jf. uttalelsen fra Politidirektoratet.

Det foreslås en unntaksadgang fra kravet om fremleggelse av politiattest for de tilfeller der situasjonen som begrunner tildeling av begrenset politimyndighet ikke tillater slik fremleggelse. I slike situasjoner kan godkjent sikkerhetsklarering tre i stedet for fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest. Begrunnelsen for unntaksadgangen er at det i enkelte tilfeller er behov for å tildele begrenset politimyndighet i situasjoner hvor tidsaspektet er en viktig faktor for suksess, for eksempel der politiet anmoder Forsvaret om håndhevingsbistand og bistand til objektsikring. I slike situasjoner bør ikke et krav om fremleggelse av politiattest være til hinder for at tilgjengelig personell kan utnyttes.

Politiloven § 24 b regulerer vilkårene for opptak til Politihøgskolens bachelorutdanning. Opptak til Politihøgskolen forutsetter at søkeren har plettfri vandel og fremstår som skikket for tjeneste i politiet og lensmannsetaten.

Etter politiregisterloven § 41 nr. 2 kan verserende saker bare anmerkes på politiattest dersom det følger av lov eller forskrift. Departementet foreslår derfor at det inntas i politiloven § 24 b at søkeren må fremlegge uttømmende og utvidet politiattest etter politiregisterloven § 41.

1.3 Endringer i SIS-loven

SIS-loven § 7 nr. 2 gir hjemmel for registrering av opplysninger i Schengen informasjonssystem (SIS) om personer som ikke skal gis tillatelse til innreise fordi det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 66 bokstav a, b, c, e eller f (utvisning av utlending uten oppholdstillatelse), § 67 (utvisning av utlending som har midlertidig oppholdstillatelse) eller § 68 (utvisning av utlending som har permanent oppholdstillatelse) er truffet vedtak om innreiseforbud og innreiseforbudet fortsatt er gjeldende.

I forbindelse med gjennomføringen av europa-parlaments- og rådsdirektiv 2008/115/EF om felles standarder og prosedyrer i medlemsstatene for retur av tredjelandsborgere med ulovlig opphold (returdirektivet) i norsk rett, ble det innført en ny hjemmel for å utvise utlendinger i utlendingsloven § 66 annet ledd. Bestemmelsen innebærer at det skal vurderes utvisning når en utreisefrist ikke er overholdt. I tillegg skal det i visse tilfeller utvises når utlendingen ikke er gitt en frist for frivillig retur. Bestemmelsen trådte i kraft 24. desember 2010.

Det ble også foretatt en endring i utlendingsloven § 71 annet ledd annet punktum, som innebærer at det nå er anledning til å ilegge et innreiseforbud med ett års varighet. Tidligere var den nedre grensen for innreiseforbud to år.

Ved en inkurie ble SIS-loven § 7 nr. 2 ikke oppdatert og endret som følge av utvidet grunnlag for utvisning i utlendingsloven. Det foreslås derfor endring i denne bestemmelsen som innebærer grunnlag for registrering av opplysninger i SIS der utlendingen skal nektes innreise på grunnlag av utvisning etter den nye bestemmelsen i utlendingsloven § 66 annet ledd.

For å gi returdirektivet og regelen om utvisning en felleseuropeisk effekt, er det viktig at medlemsstatene registrerer innreiseforbudene i SIS. Hver medlemsstat har gjennom SIS tilgang til felles oversikt over tredjelandsborgere som er registrert med innreiseforbud. For at oversikten skal fungere optimalt er det viktig at hvert medlemsland gjennom sitt regelverk sørger for kontinuerlig oppdatering av sine registreringsmuligheter. Det er dermed viktig at SIS-loven også gir hjemmel for å registrere opplysninger om personer som skal nektes innreise som følge av at det er ilagt innreiseforbud etter det nye grunnlaget for utvisning i utlendingsloven § 66 annet ledd.

1.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget om at andre som utfører arbeid eller tjeneste for politiet, eller for en tjenesteleverandør for politiet, kan pålegges å fremlegge uttømmende og utvidet politiattest, antas å omfatte ca. 1 500 personer i året. Kostnadene dekkes innenfor gjeldende budsjettramme. Forslaget om endringer i SIS-loven § 7 nr. 2 vil ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Eventuelle kostnader dekkes innenfor gjeldende budsjettramme. De øvrige forslagene har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Kari Henriksen, lederen Hadia Tajik og Lene Vågslid, fra Høyre, Margunn Ebbesen, Hårek Elvenes, Peter Christian Frølich og Anders B. Werp, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og Ulf Leirstein, fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til Prop. 92 L (2013–2014). Komiteen har ingen ytterligere merknader, og slutter seg til de foreslåtte lovendringene.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i politiloven og SIS-loven mv.

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 55 annet ledd annet punktum oppheves.

II

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endringer:

§ 18 første og annet ledd skal lyde:

Den som skal tilsettes i politi- og lensmannsetaten, herunder i Politidirektoratet, må ha plettfri vandel. Til bruk for vandelskontrollen skal søkeren fremlegge uttømmende og utvidet politiattest, jf. politi-

registerloven § 41. Tilsatte med alminnelig politimyndighet må være norske statsborgere.

Politiet kan kreve fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41, av personer som skal utføre arbeid eller tjeneste for politiet eller for en tjenesteleverandør for politiet.

§ 18 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 20 nytt sjuende ledd skal lyde:

Personer som tildeles begrenset politimyndighet etter tredje og fjerde ledd, skal fremlegge uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41. Dersom situasjonen som begrunner tildeling av begrenset politimyndighet ikke tillater slik fremleggelse, kan godkjent sikkerhetsklarering tre i stedet for fremleggelse av uttømmende og utvidet politiattest.

§ 24 b første ledd tredje punktum skal lyde:

Søkerne må fremlegge uttømmende og utvidet politiattest, jf. politiregisterloven § 41.

III

I lov 16. juli 1999 nr. 66 om Schengen informasjonssystem gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd nr. 2 skal lyde:

2. opplysninger om personer som ikke skal gis tillatelse til innreise fordi det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 66 første ledd bokstav a, b, c eller e eller annet ledd, §§ 67, 68 eller 126 annet ledd er truffet vedtak om innreiseforbud, og vedtaket fortsatt er gjeldende

IV

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten gjøres følgende endringer:

I § 40 nr. 2, som endret ved lov 20. januar 2012 nr. 6, erstattes i bokstav g «tvunget» med «tvungen».

§ 40 nr. 6, som endret ved lov 20. januar 2012 nr. 6, skal lyde:

6. I ordinær politiattest skal det ikke oppgis
 - a) dom på betinget fengsel eller bot, dersom lovbruddet er begått av person under 18 år mer enn 2 år før utstedelsen av attesten, eller
 - b) dom på ungdomsstraff eller samfunnsstraff, dersom lovbruddet er begått av person under 18 år mer enn 5 år før utstedelsen av attesten.

§ 62 første ledd skal lyde:

Personer som gjennom tilsyn får tilgang til opplysninger underlagt taushetsplikt etter § 23, er underlagt samme taushetsplikt.

V

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at ulike bestemmelser i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

Oslo, i justiskomiteen, den 10. juni 2014

Hadia Tajik

leder

Anders B. Werp

ordfører